

Partizanske preteklosti in bodočnost na Univerzi v Celovcu

Partizanska umetnost v Celovcu

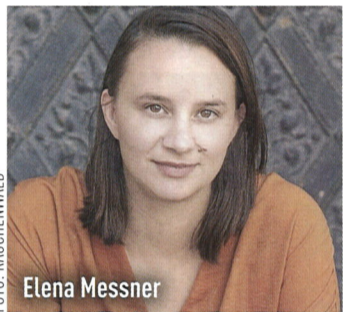

FOTO: RAUCHENWALD

Elena Messner

Cristina Beretta

Markus Gönitzer

Celovec Od 26. do 29. oktobra 2023 bo v Celovcu mednarodna znanstvena konferenca z naslovom Estetike upora – partizanska umetnost in feministična partizanska kulturna praksa v Jugoslaviji in na Koroškem. Konferenco, ki se je bodo udeležili znanstveniki in umetniki iz raznih dežel iz Evrope, pa tudi od drugod, so organizirali Elena Messner z dunajske univerze, Cristina Beretta s celovške univerze ter Markus Gönitzer iz Foruma Stadtpark ter muzeja Peršman.

Elena Messner, v okviru svojega akademskega projekta na Univerzi na Dunaju skupaj z Markusom Gönitzerjem in Cristino Beretta organizirate internacionalno konferenco Aesthetics of resistance – Partisan art and feminist partisan cultural practice in Yugoslavia and Carintia (Estetike upora – Partizanska umetnost in feministične partizanske kulturne prakse v Jugoslaviji in na Koroškem), ki bo od 26. do 29. oktobra na Univerzi v Celovcu. Zakaj ste se odločili za takšno konferenco?

Elena Messner: Konferenca je v prvi vrsti namenjena akademski razpravi o doslej v javnosti in v znanosti manj prisotnih vidikih partizanskega gibanja: to je po eni strani vprašanje partizank, torej feminističnega pogleda na upor, po drugi strani pa vprašanje umetnosti, torej estetskega pogleda na kulturne artefakte

in umetnost, ki je bila pomemben sestavni del in rezultat partizanskega gibanja. V nemško govorečih deželah – a ne samo tam – povezava med vprašanji o spolu, teoriji umetnosti in o uporu z ozirom na jugoslovansko in koroško regijo akademsko pravzaprav ni raziskana. Poleg znanstvene razprave nas seveda zanima tudi politična stran teh vprašanj: vemo, da sta partizanska in feministična dediščina tako na Koroškem kot tudi v nekdanji Jugoslaviji pogosto postali žrtvi zgodovinskega revizionizma, da sta prezrti in pozabljeni. To želimo spremeniti. S svojim delom želimo spodbuditi oblikovanje transnacionalne mreže, v kateri bi Celovec lahko postal stičišče za raziskovanja v Avstriji in nekdanji Jugoslaviji.

Dneva sta polna diskusij, performansov in predavanj. Kaj so glavne tematske postaje?

Cristina Beretta: Kongres se bo začel 26. 10. v WerkStatt-Museum s performansom na temo odkrivanja partizanskih preteklosti in sedanjosti. Na celovški univerzi se bomo znanstveno ukvarjali z različnimi dimenzijami glavne tematike. 27. oktobra bodo predavanja o zgodovini in estetski obdelavi partizanskega gibanja v časopisih, grafični umetnosti, gledališču, plesu, petju, performansu, vizualnih umetnostih ter v okviru muzeja. Prvi dan

kongresa zaključijo performans *The lost futures of the Carinthian Partisans* (Zgubljene bodočnosti koroških partizanov) v WerkStatt-Museum. 28. 10. se ukvarjamo z znanstvenim raziskovanjem partizanske estetike v grafičnih romanih, filmih, literaturi, spomenikih in umetnosti. Potem bomo odprli razstavo *Žensko ime odpora*. Zelo se veselimo, da bo razstava zdaj tudi na celovški univerzi na ogled. V nedeljo lahko udeleženci in udeleženke kongresa še obišejo muzej in spominski kraj pri Peršmanu. Veseli me, da nam je uspelo sestaviti tako raznolik program. Pozitivno nas je prese-netila množica prijav tako z znanstvenimi prispevki kot tudi z umetniškimi intervencijami.

Kakšne so značilnosti partizanske kulturne prakse in umetnosti? Kakšen pomen so imele/imajo partizanke v tem kontekstu? Se njihov pomen recipira?

Markus Gönitzer: Seveda bomo po konferenci o tem še več zvedeli. Osebo mislim, da je pri partizanski umetnosti zanimivo, da so jo ustvarjali tako avantgardistični umetniki kot tudi skoraj nepismeni kmetje in delavci. Poznamo zbirke pesmic, kjer je poezija predstavnikov obeh skupin popolnoma nehierarhično druga ob drugi. Partizanska umetnost je torej tudi zato zanimiva, ker sta na eni strani nanjo vpli-

vali moderna in avantgarda, na drugi strani pa je bila fenomen pooblastila množice. Mnogo ljudi je v uporabi prvič prišlo v stik z literaturo, gledališčem in plesom. Kot pri vseh odporih so ženske tudi v partizanski umetnosti ter pri kulturni produkciji igrale pomembno vlogo. Znan primer je modernistična plesalka Brina (Marta Paulin), ki je plesala v spodbudo svojih soborcev in sobork. Toda do danes so v obdelavi partizanske umetnosti feministične oz. ženske* perspektive pogosto slabo zastopane. Upamo, da lahko s tem simpozijem damo tej dimenziji pomemben poudarek.

Kako ocenjujete današnji odnos Koroške do partizanstva? Kakšen pomen ima internacionalni aspekt za konferenco?

Markus Gönitzer: Izven pro-partizanske spominske skupnosti, v kateri so večinoma koroški in avstrijski protifašisti ter osebe s pozitivno družinsko povezavo, sta znanje ter pozitivna drža do partizanskega odpora še vedno omejena. To je zelo škoda. Mislim, da je pozitiven in diferenciran pogled na partizane del koroške ter avstrijske spominske kulture. Partizanom dolgujemo zahvalo za avstrijsko državno pogodbo ter člen sedem. Za mnogo ljudi izven koroškega konteksta je to dejstvo zelo zanimivo in cenijo ta dosežek. Visoko število internacionalnih obiskovalcev muzeja pri Peršmanu to dokazuje. Za številne mlade so partizani in partizanke inspiracija. Pogumno so rekli »ne« nacional-socializmu in se mu zoperstavili. Odpor proti nepravici je tematika, ki mlade danes močno zanima. Ob delu pri muzeju pri Peršmanu sem naredil mnogo pozitivnih izkušenj. Pogosto je uspelo premagati predsodke v povezavi z uporniki, izdiferencirati znanje in ustvariti razumevanje za nujnost antifašističnega upora.

Ana Grilc

Intervju je v celoti objavljen na www.novice.at/partizanskaumetnost23